

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Hajnal-utca 2.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre . . . . . 4 „
Negyedévre . . . . . 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szerény véleményünk.

Az a hazafias mozgalom, melyet a lefolyt héten Erdély fővárosában lélekemelő ünnepélyek mellett szerveztek, egy ép oly régi mint égető szükségnek a kifolyása. A magyar állameszme egysége, a magyarságot e hazában megillető domináló hivatása olyan mozzanatok, melyek kötelességévé teszik a magyar embernek, hogy minden akadályt leküzdeni törekedjék, mely a nemzetiségek részéről a magyar nemzetiségi eszme megerősödése ellen gördítettik.

Hazánk magyarsága azonban eddig vajmi keveset tett ezen eszme diadalra juttatása érdekében. A mi e téren történt, többnyire a hazafias szellemű kormányok tényeként jelenkezik. A társadalom majdnem a közönnyel határos tétlenséggel nézte a kormány magyarosítási kísérleteit és annyit sem tett a kormány támogatására, hogy intézkedéseinek kivitelét megkönnyíteni iparkodott volna. Sőt ellenkezőleg; a hol tehetett, mindenütt nehézségeket gördített ez intézkedések útjába. Igaz, hogy csak könnyelműségből és öntudatlanul, de ez nem ment ki a társadalmat mulasztásai alól.

Csak egyet említünk. Ott vannak a zsidók. Tagadhatatlan, hogy a nagyobb része még nem tud olyan jól magyarul, hogy családi körben, üzletben, szóval oly alkalommal, a hol az ész vagy a sziv nem szeret a nyelv nehézségeivel megküzdeni, hogy mondjuk, ekkor is a hazai nyelvet használja; de tagadhatatlanul meg van és meg volt minden zsidó magyarban az őszinte törekvés arra, hogy mielőbb elsajátítsa honi nyelvünket ép oly alaposan mint e hazának bármely fia. És mivel felelt a magyar társadalom a zsidó magyarok hazafias törekvéseire?

Ha egy zsidó a magyar társalgást kereste, azt mondták reá: tolakodó zsidó!

Ha nevét megmagyarosította, azt mondták: Ötvenkrajczáros magyar!

Ha gyermekeit iskoláztatta, hogy államszolgálatba lépve, egész családi környezetüket megmagyarosítsák, azt mondták: Gátat kell emelni a hivatalok elzsidósodása ellen.

Szóval elkövettek mindent, hogy a zsidó magyarok hazafiságát gyanusítsák és megakadályozzák a nemzet testébe való olvadásba törekvéseiket.

És ez által a magyarosodás ügye nagy kárt vallott. Nem mintha a zsidó magyarok elriasztattak volna ezen rideg, sőt gyakran mélyen meggyalázó visszautasítás által; a zsidó magyarok türni tudnak, és hazafiságuk nem olyan ingatag, hogy a támadások,

rágalmak és gyanusítások viharai közepett szilárdan meg nem állott volna. A zsidó magyarok most is épp oly buzgalommal magyarosodnak mint ez előtt, de a jóakarattal, az áldozatkészséggel, a fáradhatatlan szorgalommal, a tántoríthatatlan hazafisággal, a jótöréssel szenvednek azon kőfalon, melyet a társadalom emelt, hogy a zsidókat elszigetelje, izolálja, kizárja.

Ilyen körülmények közt valóban sajátságosnak hangzik az erdélyrészi kulturegyesület választmányi jelentésének az a része, mely a zsidókról megemlékezvén, a következőket állítja: »Izraelita polgártársainknak külön is figyelmökbe törekedtünk ajánlani e nemzeti alkalmat; több központban kopogtattunk — azonban általában véve ez oldalról még eddig igen csekély támogatásban is részesültünk.«

Az »izraelita polgártársak« bizony nem szorultak arra, hogy a magyarosodást külön is figyelmökbe ajánlják. Az izraelita polgártársak e külön figyelmeztetés előtt is már elkövettek mindent, nemcsak, hogy ők magok magyarosodjanak, hanem, hogy a nemzetiségeket is, kik közt elszórtan élnek, a magyarságnak megnyerjék. Tessék csak egy pillantást vetni a panszláv és dakoroman izgatók beszédeire. Miután a magyarok ellen szórt rágalmak szótárából kifogytak, a zsidók ellen, mint »a magyar zsarnokság pionirjai« ellen fordultak. Mi zsidó magyarok tehát köszönettel fogadjuk ugyan az erdélyrészi kulturegyesület választmányának külön figyelmeztetését, de egyuttal egész tisztelettel kérjük, vajjon intézkedett-e, hogy a zsidók magyarosodását akadályozó társadalmi jelenségek, mielőbb megszűnjenek. Mert ha az egyesület ezt nem tette, akkor az a külön figyelmeztetés, melylyel az izraelita polgártársakat kitüntette, épp olyan praktikus mint mikor a katonát megkötött kezekkel küldik a harctérre.

Mi zsidó magyarok — fájdalom — tehetetlenek vagyunk; akármerre fordulunk, visszautasítással, gyanusítással és megaláztatással találkozunk. Ránk nem hallgat senki, a nagy nemzeti eszmékérti rajongásunkat, gúnnyal viszonzozzák, a politikai és társadalmi életben bábuknak tekintenek bennünket. Hát mi az, a mit tehetnénk és a mit eddig tenni elmulasztottunk volna? Semmi! Hogy magyarosodtunk, hogy a nemzet minden örömében, gyászában hűen osztozkodtunk, hogy készségesen leróttuk kötelességeinket a haza és a nemzet iránt, hogy testtel lélekkel csüngünk Magyarországon, mindezt számtalan alkalommal bebizonyítottuk. Többet pedig nem tehetünk, mert a társadalom nem

engedi, hogy ennél többet tegyünk. Hiszen még maga a kultúregyesület is idegenkedik a zsidótól, mikor arról van szó, hogy a fent felsoroltaknál egyebet is tegyen. Ime ott van a kultúregyesület válaszmánya. Hány zsidó van benne? Egy sem. Pedig bezzeg akadt volna akárhány olyan zsidó Erdélyben, a ki e kitüntetést nemcsak megérdemelte, de ha elnyeri, kétszeres buzgalommal is nekiindult volna a nagy munkának.

Ezt a mellőzést bár kellemetlenül érint bennünket, meg se említjük, ha a jelentés nem panasolja vala, hogy az izr. polgártársak csak igen csekély támogatásban részesítik az egyesületet.

Mi jól tudjuk, hogy a zsidó magyaroknak nagy nemzeti missziójuk van; de ha e misszió teljesítésében a társadalom gátol bennünket, akkor azt hisszük méltányosabb lenne azt a társadalmat külön figyelmeztetni, nem pedig a zsidóságot, mely olyan mint a termő fa, melytől sokat várnak, de keveset öntöznek.

— nyi.

Válasz az erdélyorsz. magy. közm. egyesület panaszára.

Huszonegy éve annak, hogy Magyarország egén az önállóság és függetlenség csillaga feltűnt. Tízennyolcz éve annak, hogy legkegyelmesebb Urunk, királyunk Szent István koronáját fejére tévén a magyar alkotmányosságot visszaállította és létesíteni segített azon garanciákat, melyek hazánk önállóságát biztosítani a magyar nemzet jólétét és szabadságát előmozdítani valamennyi közreműködő tényező által alkalmasnak találtattak. A függetlenség és szabadság eszméje azonban egységes nagy eszme. Mit sem ér az állami önállóság és nemzeti függetlenség, ha az csak arra szolgál, hogy az osztály a hatalmat kezébe kerítvén, azt minden többi osztály világos kárával egyes egyedül saját érdekében aknázza ki. Az ország függetlenségének és szabadságának kinyilatkoztatására logikai kényszerűséggel vonta maga után az egyéni szabadságnak proklamálását. Nem az irántunk való jó akarat, hanem az egyéni szabadság eszméjének kényszerű logikai következménye volt az 1867. XVII. t. cz. mely bennünket is politikai jogok gyakorlásával ruházott fel. Ennyi az és nem több, amit az idézett törvényekkel elnyertünk. Es mit tettünk viszonzásul? Egész intelligenciánk kivétel nélkül szakított a hagyományos szertartásokkal, egész intelligenciánk kivétel nélkül lerombolta a vallásnak külső cselekedeteiben nyilvánuló azon válaszfalat, mely ruházatban, étkezésben s. a többiben nyilatkozott. Egész intelligenciánk szakított az elődeitől átörökölt nyelvvel és életszabályokban, nyelvben, magaviseletben, őszintén és minden fentartás, legcsekélyebb hátsó gondolat nélkül a felszabadító magyar nemzethez csatlakozott. Amerikai viszonyokra valló gyorsasággal tettük le elődeink neveit és siettünk magyar neveket venni fel, ezzel elszakítván magunk mögött azt a hidat, mely a multtal még összekötött. Boldog volt, a ki még zsidó származást tanusító melléknevét is letehetette, hogy egész megjelenésében közte és magyar közt semmi különbség ne legyen. Daczára annak, hogy a vallásosok részére külön zsidó segély-egyleteket és kórházakat kellett fentartanunk, feleségeink siettek a városi, megyei és országos nőegyletekbe belépni, fiaink siettek keresztény vallásu magyar ifjak társaságot keresni.

A példa hatott. A mozgalom behatolt a szegények

hajlékaiba, az iskolába, a templomba, annyira, hogy gyakori eset már az, hogy nem az unoka tanulja az öreg apa nyelvét, hanem az öreg apa töri magát vén napjaiban, hogy elsajátítsa azt a nyelvet, melyben az unokát nevelik.

A világtörténet alig tud példát rá, hogy egy néposztály jobban sietett volna csatlakozni a felszabadítóhoz, hogy jobban sietett volna szövetségessé lenni annak, a ki még tegnap elnyomója volt. Mi több, a magyar nemzethez való csatlakozás oly rohamos volt, hogy közben elfelejtettük még azt is, mily szép és nemes tanokat hanyagoltunk el elődeink hagyatékából. Már már elfelejtettük azt is, hogy a mi a kereszténységben szép és lélekemelő, az, a mi tanainkból szivargott át oda. Már már elfelejtettük, hogy a kereszténység tulajdonkép zsidótanokat hirdet a könyörület és felebaráti szeretet tanaiban.

Érőszakkal megakartunk halni, ki akartunk veszni, csak egy eszme lebegett előttünk, a szabadság, testvériség és egyenlőség eszméje; hittük és reméltük, hogy a hol valójában különbség nem létezik ott a hatalmat kezelő uralkodó osztály különbséget tenni nem is fog.

Keserűen csalódtunk! Daczára annak, hogy igen sok zsidó magyarul beszél, magyarul gondolkozik, magyarosan él és a felebaráti szeretet oltárán sokat áldoz; daczára annak, hogy igen sok zsidó a legjobb és legmagyarabb magyartól semmi másban nem különbözik mint egyes egyedül abban, hogy atyja zsidó volt; daczára mindennek: van-e széles országban egyetlen egy zsidó származásu egyén még akkor is, ha keresztény vallásra tért át, a kit ismételve megcsúgyenyítés és meggyalázás ne ért volna egyedül zsidó származása miatt? Van-e közöttünk egyetlen egy, a ki bátran és azzal az öntudattal jelenhetne meg keresztény társaságban, hogy addig a míg ő nem bánt senkit, őt sem bántja senki? Van-e közöttünk egyetlen egy a ki elmondhatná, hogy minden ok és alkalom nélkül rajta egyedül zsidó származása miatt ejtett gyalázatot a társadalom megtorolta volna, hogy valaha a legszemtelenebb ficzket kizárták volna egy társaságból azért, mert a legjobb, a legmagyarabb zsidót bántotta? Nincs, erre nem volt eset, amióta az antiszemitizmus garázdálkodik.

Évek óta folyik a piszkolódás, sajtóban es nyilvános gyülekezetekben, évek óta folyik a legalávalobb rágalmazás, büntetlenül hirdetik, hogy mi, kiknek a csibe vérét élvezni tilos, embert ölünk, hogy vérét eledelünkben felhasználjuk, és a sajtóbírószág e rágalmozókat következetesen felmenti. Mindenki becsületének védelmére módot ad a törvény, csak a mienket lehet büntetlenül sárba taposni.

És ily körülmények között indul meg egy társadalmi mozgalom a magyarság eszméjének és a magyar nyelvnek terjesztésére oly vidéken, a hol a csekélyebb számu magyarság exponált helyzetben van. Pénzt gyűjtenek. Mondják, hogy tőlünk is kértek, mondják, hogy nem adtunk.

Konstatáljuk a panaszt. Mielőtt azonban hozzászólnánk elmondjuk mit beszélt nekünk egy vidéki kisvárosi hitrokonunk a bálokról. Ha — úgy mond — a megye főuri előkelősége adja a megye székhelyén a bált, a mikor a rendezők egy pár 100 frt. deficizzel nem törődnek, akkor nincs zsidó, a ki elég előkelő arra, hogy meghívják, vagy ha meghívják, hogy mulassanak is vele, hogy társaságba nem csak szinleg, de valósággal befogadják.

Ha a második kaszt ad bált a hol a rendezők már kevésbé hajlandók deficiztet fizetni, akkor már van meg-

hivott zsidó elég. Ezek már most, ha elmennek és otthonosan kezdenek fellépni, kinézik őket, ha ugyan mélyebb sértés nem esik, ami azonban szintén megszokott történni. Ha pedig el nem mennek kész a vád, hogy a zsidók jótékony célra, — meit hiszen a bált mindig jótékonycélra adják — nem adakoznak. Ebből az eljárásból némely hitrokon már is arra a meggyőződésre jutott, hogy tulajdonképp csak azt akarják, hogy váltsuk meg a jegyeket és ne menjünk el.

Nem hisszük ugyan a választmányi jelentés panaszát de ha igaz lenne is, akkor csak azt bizonyítaná, hogy a zsidóság értékének önrudatára jött, s hogy nem hajlandó mindig a misera plebs contribuens szerepére.

A közm. egy. választmány említett panaszában tehát nem láthatunk egyebet mint a hep! hep! kiáltásnak egy újabb variációját, a mi ez alkalommal bizonyára nem volt helyén és a mit, mint mindenkor — úgy most sem érdemeltünk.

Rustcius.

Dr. Rozsenberg Sándor aradi főrabbi székfoglaló beszéde.

— Tartotta Aradon 1885 augusztus hó 17 dik napján. —

Mottó: Ime, csak törekedjél előre, én száddal leszek és oktadni foglak mindarra, a miről szónokolnod kell!

Thórád e fölbátorító szózata, ó! mindenszerető atya az egekben és a földön, melyet egykor izrael legnagyobb tanítója- és prófétájához, Mózeshez intéztél oly kegyteljesen, erősítse most e nyilvános lelkési hivatásomra döntő órában, mélyen heghatott szellememet is, midőn ezen áldozatkész szent hitközség papi szolgálatára ájtatosan készül. — Engedd, jóságos Istenem, hogy engem is lelkesítsen égi varázsa és felhívásodnak: Menj csak bizvást komoly és nehéz kötelességeid teljesítésére e nagy hitközségben; mert Én, az irgalmasság atyja, ajkaiddal leszek és megtanítalak szónokolni kijelentett Thórám, láng nyelvű prófétáim és jámbor bölcséim nemesítő eszméiről úgy, hogy azok mélyen behatoljanak hallgatód zsidósan meg hazafiassan érző sziveibe; hogy azok szüntelen ápolják és tartóssá tegyék a hitlelkésed nemes tüzet a reményteljes zsidó ifjuság kehlében; hogy azok a vallásos részvétet és áldozatkésztséget ébresszék a tehetséges zsidó férfiak kedélyében; hogy azok e hitmelegséget és jámborságot öntsék a zsidó anyák és hitvesek szerető és nevelő lelkeibe, hogy azok az alázatosság- és szerénység-, a hűség és kegyelet érzetét keltsék fel a világos zsidóelviség iránt e hitközség gazdagai- és előkelőiben, hogy azok vigaszt és enyhülést, erőt és kitartást nyujtsanak a szegények- és szomorkodóknak, hogy azok végre e hitközség összes családjait átlengjék, a bölcseség, értelmiség és jellemesség, a tudomány és az istenfélelem boldogító szelleménél! És mikint te aztán, örök gondviselés, első lelkipásztorunk Mózeshez csatoltad Áron fivérét és a nép tapasztalt véneit az elvűség benső köteléke által, hogy ő vele békésen egyesítve működjenek a népmegváltás és népnevelés óriási munkáján; úgy csatold hozsám is szeretet- és bizalommal e hitközségbeli ártatlan gyermekek derék tanítóit és nevelőit, kiknek én e szent helyről baráti jobbot nyujtom a fogadással, hogy őszinte és becsületes munkatársukká fogok válni áldást terjesztő nevelési és oktatási törekvésükben; úgy közelítse hozsám is gondolat-érület- és akarat gyenlőségben e hitközség tiszteletre méltó véneit, tevékeny előjáróit és örökös képviselőit, hogy mi testvéries összeműködés által vallás-erkölcsi és szellemi virágzatnak indítsuk e hitközség pezsgő életét, melynek legidősebb rendeltetése a Te neved szentítése a népek szeméi előtt Amen!

Sz. irásunk szombat felolvasott szakaszában a következő vers fordul elő: „Profétát körödből, testvéreid közül hozsám hasonlót, ki fog jelölni számodia az Örökkevaló Istened — reá hallgassatok!”

Azon hű és világos tükör, a melyből az örök isteni

zsidó elviség egész szellemi és erkölcsi tisztaságában kisugárzik, nem az őszidó papság, mely épúgy mint más régi népeknél, egy bizonyos családtörzshöz kötve, többnyire csak a külső templom- és áldozati szertartást gyakorolta, hanem azon lángelmű, ékesenszólo isten-csókolta profétaság, mely rang- és osztálykülömbőség nélkül a világoságra törekvő eredeti zsidó népgéniusból kifejlődő, nemes őrzője vala nem annyira a vallásos külforma, mint inkább a benső lelki hitnek; fáradatlan hirnőke maradt mindig az istenegység az emberegyenlőségnek. a jog- a becsület- a gondolat- és lelkiismereti szabadságnak Izraelben. — Azért, kedves hiveim nem is ruházta fel magát Mózes, mint az ókor többi hitalapító, a legfőbb papi méltóság- és hatalommal, mely korlátlan uralmat követel a hivek teste és lelke fölött a bölcsőtől kezdve egészen a ravatalig; hanem mindig csak az isten-küldötte proféta maradt, kinek angyalította, a fenséges egyenlőségi eszmétől átlengett lelkülete a forró óhajást nyilvánítá. »Vajha az Ur Isten népösszege csupa profétákból állana!« Azért a jövő Izrael nemesítésére és vallásos üdvére nem is egy papot ígért meg Mózes mindenai tanítója és vezetője gyanánt, hanem profétát körödből hittevéreid közül, hozsám hasonlót, fog néked esetről esetre küldeni az igazság Istene annak hódoljatok, lelkesítő szavaira hallgassatok! És ezért k. h., a jelenkori izrael lelkipásztora is — miután a felvilágosító isteneszmének diadala folytán a véres áldozatok cultusa a külön papi törzsszel együtt megszűnt úgy, hogy teljesen valósult a thora e követelése. Ti zsidók őszvesen legyetek az egy Isten hirnőkeiként eszményes papi nép a világtörténelem templomában — egyedül a szív- és szellem vallásaért küzdő profétai hivatást válassza magának fenséges előképe gyanánt, mely szerint ő működni akar hitközsége emelésére, tiszta zsidóelviség dicsőítésére a nemzetnek körében! Ennél fogva tehát én is — bár szellemi törpe, porban csuszó féreg vagyok az ősi profétákhoz hasonlítva — sz. kötelességemnek tartom lelkési életem eszményképének vezércsillagának a profétai küldeté-t tekinteni, mely a szó legnemesebb értelmében Izrael fiai- és leányaitól követelte, hogy ők az örökké élő Isten szolgái, de sohasem halandó szolgák szolgái legyenek. — A profétai ihlettség egy mennyei szikrája pedig-ős Midrásunk mondása szerint csak azon embert szállhatja meg, aki bölcs, hős és gazdag. — Amde minő bölcsesség, hősiesség és gazdagság az, mely a profétai szellemre méltóvá teszen, bővebben ki akarom fejteni most, ez ünnepélyes órában és kimutatni, k. h., hogy minden lelkész legmélyebb-alázatoság és szerénység mellett szilárd és becsületes akarata által jogosan szert tehet a profétai hivatás eme szükséges föltételeire. —

I.

A profétai hivatás első föltétele a bölcsesség! De vajjon, ki méltó — kérdé a zsidó ethika egyik híres tanára — a bölcs disznevére? Egyedül az — felel ő, a ki minden embertől tanul. — Vannak ugyan oly bölcsék is, kik dőlyfösen elhitetik magukkal hogy ők — a tudomány ormaira emelkedve — parányi, jelentéktelen teremteteknek láthatják a közönséges embereket, kik még a műveltség legalantabb fokán állnak, kikhez tehát leszállani nekik merő lehetetlenség volna. Azonban az őszidó bölcsészet szerint az nem bölcs, hanem a ki tanultva t a n i t; a ki t. i. szerényen leereszkedik a nép bár még tudatlan, de fogékony szelleme- és kedélyéhez és megtanulja tőle, hogy milyen könnyű és értelmes módon oktassa azt az igaz, jó-, szép- és nemesre; a ki leszáll egészen a lassankint fejlődő gyermeki elmék- és szivekhez is, hogy azokat nyájasan fölemelhesse fokról-fokra a vallásosság, az erkölcsiség, az észderültség azon színvonalára, melyen ő maga áll és melyen a zsidóság, a haza, a tarsadalom üdvére szellemben meg jellemben derék omberekké válhatnak. — Ez, k. h., azon bölcs, ki a profétai, azaz a valódi néptanító küldetésére méltó is, képes is lehet. És ilyen bölcs én is akarok és fogok lenni körötökben, ti drága és szeretett hiveim — ezt minden szerénység mellett mondhatom és szentül fogadom is. Nem a mély, tudományos gondolatok hirdetése meg fejtegetése lesz az én lelkési rendeltetésem, hanem az egyszerű, de igazságszerető népszellemnek felvilágosító okta-

tása; az iskolás gyermekek szív, és kedélybeli nevelése az arcuk verejtékében szorgalmasan munkálkodó tanítókkal békésen együttműködve: mert hitközségem virágzó élete, édes hazánk hatalma és nagysága csak is drága magzataink, serdülő ifjuságunk alapos és elmés művelődésében vannak biztosítva. Édes gyermekeink — mint ős bölcseink mondják: a mi fölkezt megváltóink egy jobb, meg szebb jövőre nézve! Ám azon bölcsességhez, mely a prófétai ihletre méltóvá tehet, a magasztos elv is tartozik, melyet a szenvedések és küzdelmekben tapasztalt bölcs Jób hirdetett a szóval: Ime! Istenfélelem, ez bölcsesség, és a rosztat, az aljast megvetni, ez valódi műveltség! És méltán, k. h. mert oly ember, ki az észderítő tudomány nagy meg széles világában jártas ugyan, de a szivnemesítő erények Édenében idegen, nem lehet oktató bölcs, minthogy tettei többnyire megczáfolják saját szavait. A gyakorlati életerények legtisztább forrása pedig az Isten iránti félelem; a rendületlen hit egy igazságosan megjutalmazó és megbüntető mennybeli atyában, ki e föld gyermekeit azért teremté önképére, hogy ők ez isteni méltóság tudatában undorral forduljanak el minden aljasság, minden gonoszságtól, mely megfertőzteti az istent az emberben. És egy ilyen bölcs szintén akarok és fogok lenni körötökben! A vallásos meggyőződés egész hevél tanítani és buzdítani fogom drága hiveimet, az erényes, jellemtiszta, munkás magaviseletet, a jótékonyt és segítő szeretetet követelő istenfélelemre; a vallásos lelkesedés teljes erejével oktatni fogom, kivált a szenvedélyektől fenyegetett fiatalságot, az érzéki élet, test és lélekrontó csábjai elől menekülni; az erkölcsi tetterőt bénító kételkedéstől távol maradni és azon égi lajtorján fel az embererények fényörmairhoz haladni, melyeket maga a jóság és igazság istene felállított a „Sina“ rendithetetlen szirtjén, hogy az ő örangyalai, azaz a thora örök hiteseiméi leszálljanak azon az emberiség nemesítésére és megváltására.

II.

A prófétai hivatás második feltétele a hősiesség! De valjon ki a kő — kérde a zsidó éthika ugyanazon mestere? Egyedül az — felel ő, ki rossz indulatját leküzd, különösen az önzés, a dics és birvágy szenvedélyei fölött uralkodik. Mert csak oly lelkész érintheti a prófétai ihletesség égi sugára, ki bajnoki bátorság és önmegtagadással hirdeti az isteni igazság tanát; ki félelem nélkül sikra száll az előítéletek és álszokások sötét seregei ellen, bár védelmezzék ezeket a hitközség hatalmasai meg gazdaságai is. Ám ily bajnoki bátorsággal, ily szilárd jellemességgel csak az bírhat, ki akkor, midőn az igazság győztes diadaláról szó vagyon, a minden hazugság és szenteskedés iránt is elnéző önzés és haszonlesésnek ösztönét erélyesen elfojtja emheri keblében úgy, hogy benne csupán egy szent vágy uralkodjék: a felvilágosító istenigazságok teljes győzelmé! És ha bár igen nehéz, k. h., az önzetlenség ily hősiesség erényét gyakorolni, tekintve az emberi gyarlóságra; úgy még is szentül fogadom itt ez isteni hajlékban: az őszinte akaratom legalább mindig oda fog törekedni, hogy ne a mulékony ember vélemények és elkorcsosodott fogalmak gyáva rabja, hanem az örök isteni igazságok becsületes szolgája lehessen mindenütt és mindenkor. — Én szüntelen azon leszek, hogy az igazság-jogosság és békesség maradjanak mindig a jó nemtők, melyek frigyemet drága hitközségemmel szentesítik. De ha netán — ments Isten a vallásos igazságok hatásai az alaptalan, megfásult szokások igája alatt szenvednének; úgy én is, mint a próféta az ő lelkesítő szózatában — bátran meg nyíltan felsőbbiséget meg elsőbbséget fognék szerezni, az isteni igazságnak, szent lobogója mellett harcolna szivem végső erítéséig. Mert a békesség csak akkor boldogító kincs, midőn az igazság meg jogosság védpaizsát képezi; ám az igazság árán fentartott béke nem a pezsgő, előrehaladó éldt, hanem a mindent dermesztő halál békéje, mely a hitközséget is egy temetővé változtatja át, hol az igaz, jó, meg szépnek eszméi a sirok sötétségében elenyésznek. Isteni thorának pedig követeli, hogy Izrael, az egyistenség küzdő hőse, vallása által hallhatatlanná váljék az előretörékvő Culturnépek történelmi színhelyén!

III.

A prófétai hivatás harmadik feltétele a gazdagság? És ki a gazdag? kérde végre ama kitünő tanítónk? egyedül az: ki megelégtlen örvend osztályrészének; t. i. mint a nagy bölcsész Maimonides magyarázva hozzá teszi: a ki mindig ujjong azon lelki képessége- és tehetőségének, melyben őt a szellemek szelleme, az áldásadó Isten részesíté. — Mert a valódi tartós gazdagság a modern gazdasági tanelv szerint is — nem a mulékony meg változékony birtok, mely ma az enyém, holnap már másé lehet, hanem maga a gondolkodó, érző, munkaképes ember, a kit az ő megszerzett szellemi meg erkölcsi vagyonától csak is a mindenható foszthat meg. És oly ember, k. h. kinek feladata, jótékonyt és humanitást dicső érvényeit gyakorolni és mások által gyakoroltatni, legelső sorban hódoljon e magasztos elvnek, ha ő nem csak üres frázisok, hanem élő példa által akar buzdítani a szegények, árvák meg özvegyek támogatására, a humanitáskus intézetek áldozatkész ápolására a hitközségben. — Ő bizonyítsa be hiveinek saját tetteivel, hogy nem szükséges oly féltékenyen ragaszkodni a pénzbeli vagyonhoz akkor, midőn a vallás, a humanitás, a haza és a szegénység sz. ügye áldozatokat igénylő felhívást intéz hozzánk; mert a mi kifogyhatatlan egyéni gazdagságunk, az isten-adta munkaszeretet, mely szüntelen új áldást, új kincseket hoz nekünk, mind a mellett, hogy mi vallásos honfiúi és emberi kötelességeinknek emberségesen, sőt nagylelkűen megfeleljünk! Nos, k. h., egy ilyen, ilyen gazdag voltam én — hála a segítő Istennek — eddig is, és ilyen akarok és fogok maradni körötökben is. — Nyitott szívet és nyitott kezet találjanak mindig családi házamban e hitközség munkát nem kerülő szegényei, elhagyott özvegyei és árvái; serkentő szószólója akarok lenni a jótékony egyetek és intézeteknek, melyek — lélekemelő tudatban mondom ezt — oly dusan és oly áldásosan működnek ezen csakugyan általok szentesített hitközségben, hol gazdag alapítványok megörökítik ama nemesszívűek neveit, kik különösen a szenvedő emberek és a gyámoltalan árvák számára megmentő hajlékot, templomot emeltek. — Én is majd lelkesítő beszéd, majd tett által iparkodandom, hogy a jótékonyt és géniusa, mely az embert egyedül isteni képmássá varazsolja, uralkodó maradjon körötökben, és hogy áthassa serdülő gyermekeink szíveit is, melyeknek jövő feladata: e hitközség kiérdemelt hírnevét fényben és épségben fentartani, sőt ha lehet emelni is! Így aztán valósulni fog sz. frigyünkön Ezsaiás prófétánk eme nagy szava: »És eredményezni fog a jótékonyt és békesség embertárs még embertárs között: a humanitás szolgálata nyugalmat és biztonságot drága hitközségünk, édes magyar hazánk örök üdvére.« Amen!

Te pedig, mindenszerető, igazságos Védura ez óriási világegyetemi legcsekélyebb teremtményének is, bizonyosan adni fogod nekem a szellemi és erkölcsi erélyesség áldását nehéz feladataim megoldására. Hiszen én folemelem mindig szemeimet a prófétai eszmény élet sugárzó magaslataihoz, hogy a legdicsőbb utáni törekvesem által legalább annak alacsony fokát elérhettem. — Ezért dobogó szívem e kérdésére: »Valjon honnan ered az én segítségem?« nyugodt lélekkel felelek: »Segítségem az igazság-világosság- és jóság istenétől, az ég meg föld alkotójától jött, jön és jönni fog mindaddig, míg az ő hű szolgája maradok hitközségében. Amen!

H I R E K.

— Érszentkirályról írják nekünk: Van a községünkben egy lelkész, a ki dühös magyarfaló és antiszemita. Ez az ember egyszer azt mondá, hogy a kutyát is csak azért tartja, hogy a zsidóra ugathasson. A templomi szónoklatok tele vannak bujtogatásokkal. Egyszer azt mondá: Bizony, szerencsétlenek vagytok ti hiveim! A zsidó és a magyar kölcsönösen pusztit benneteket, egyik kamatot, a másik adót szed, egyik a véreteket szijja, másik a bőrötöket nyuzza. Bizony, bizony nagy nyomoruságra jutottatok. Csoda, hogy elbirjátok, hogy türitek.

No de, majd üt még egyszer nektek is a felszabadulás órája, visszajő a Horia szép kora, ó akkor jaj a te nyomorgatóitoknak! — Ámde addig se hagyjátok magatokat hiveim, frátye! A hivek persze «nem is hagyták magukat» és ittak, ittak, ittak csupa nemzetiségi önérzetből, egy jobb jövő hitében, a felszabadulás reményében, ittak pálinkát. Lukács ur pedig lelkében titkon örvendet a dolgoknak illetén való alakulásán. Oh, mert hiszen meg volt, az erkölcsi diadal, ha a részeges hivek néha-néha egy zsidónak törték be a fejét, vagy felgyújták a házát. Ez nagyon elég volt a jobb jövőért rajongó lelkész lelkének. Természetes, hogy a félrevezetett, elvakított nép mind inkább szegényedik. Lukács ur pedig meg van elégedve önmagával, s az elért „kedvező” eredményről. Egyszer egyik — különben jámbor dákö-románszomszédunkhoz, blesztematu Zsezserán Gyurkához beállit a gabna-kereskedő. Hallom szomszéd, buzája van eladó? Hogy adja? »Sehogysen, zsidónak, meg magyarnak nem eladó!« Ejnye no, be megváltozott kend Zsezserán gazda. Hát aztán miért nem adja és kinek tartogatja? »Majd csak eladom valakinek. . . . Eljöhetnek még ide Bukarestből is gabnakereskedők. Ezeknek oda adom mert ezek az én testvéreim.« Hanem a bukaresti gabnakereskedők, a frátyek nem akartak jönni Zsuzserán Oyurka buzáját átvenni. A dolog vége pedig az lett, hogy szegény ember minden buzája ott a lomtárban összepushadt, hasznavehetlenné lett. Nem maradt más mód tuladni rajta, mint — becserélni pálinkáért. És a falu első gazdája néhány év alatt tönkre ment. A nép végre látta, hogy papja félrevezeti és undorral fordult el tőle. Lukács urat el kellett tenni onnan máshová. »Elcsapták« Szatmára tanárnak. Itt megint más alakban adta apró hiveinek a szellemi mótelyt, a pálinkánál is rosszabb dákoramancs must. Hanem itt már résen lehetett a közvélemény; itt ellen őrizték a fanatikus oláhot, itt ügyeltek reá. Mignem a nyáron miniszteri intézkedés folytan Selmezbányára lett áthelyezve. Most ott tölti napjait a dühös agitator. Hogy már megjavult-e vagy, hogy dühöng még most is magyarok és zsidók ellen? Azt én megmondám, nem tudom, de hiszem, hogy neki is megjött végre az esze és nem fog áskálódni az ellen, kinek keblén ő dusan táplálkozik.

Alajos.

— Párisból írják: Párisnak egyik legelőbbkelőbb lapja a »Voltaire« a következő érdekességeket közli: Mikor néhány évvel ezelőtt az Union générale című bankintézet mely egészen katolikus jellegűnek vallotta magát végkép tönkre ment és az igazgató Bontoux fogságba került, a pápa párizsi nuntiusa monsignore Czazki felkereste Humbertet a párizsi főállamügyészt és megkérte őt, hogy Bontoux-t kauczió mellett szabad lábra helyezze. Humbert e kérelmet azonban megtagadta azzal az indokolással, hogy ő az igazságszolgáltatás menetét megakadályozni nem akarja. Midőn a nunczius ezután sem tágitott, Humbert azt a kérdést intézte Czazkihoz, vajjon Bontoux és a krach őt is berántották-e? Nem hiszem, válaszolá a nunczius, mert a vatikánban tradiczió a pénzeket soha katolikus bankban elenem helyezni hanem zsidó bankáraknál. IX. Piusnak majdnem egész vagyonát Rotschild kezelte. A nevezett lap felemlíti egyuttal, hogy a világi fejedelmek és királyok szintén Rothschildra bizzák vagyonuk kezelését ugyszintén a szellem királya is mint Hugo Viktor, kinek oriási vagyona a Rothschild háznál volt deponálva.

— A Széchenyi promenadon alapított újpesti reform. vallás izr. hivei a közeledő zsidó ünnepek alkalmából a vigardában akarták megtartani istentiszteletüket és

Dr. Herzfelder Samu főapostol ur már is alkudozásba bocsátkozott a vigarda bérlőjével, a ki tekintettel a szent célra, mindössze 37 frt és 46 krt kért a terem átengedéseért. A főapostol erre tanácskozáék vala a hitfővel, Szerényi bácsival és ketten megállapodtak, hogy jól leszen és hogy a hiveket erről értesitendik. Azonban miután ez megtörtént, a hivek zugolódni kezdének és nagy zajt csapának a dolog miatt. Mert a hivek nem akarnak ugyanazon helyen istentiszteletet tartani, ahol még csak az utolsó farsang alatt is kegyetlenül táncoltak és bizonyos álarczos dámáknak istentelenül kurizáltak. Dr. Herzfelder Samu főapostol ur méltányosnak találván e kifogást, lemondott a vigardáról és azzal küldé el a jámborokat, hogy egy igazi reformált isten nem szorult arra, hogy imádkozzanak, a mi ellen, miután ez csakugyan igaz is, nekünk sincs semmi észrevételünk.

— A gabonaárak és a zsidók. Nem egyszer hallottuk azt a hitvány rágalmat, miszerint a zsidók mestérségesen nyomják le a gabonaárakat. E rágalom főleg antiszemita lapokban merül fel azzal a be nem vallott tendenciával, hogy a zsidók ellen bujtogassanak. Hogy mily aljas ez a rágalom, azt mindenki első tekintetre átlátja, aki valaha nemzetgazdasági kérdésekkel csak fölületesen is foglalkozott. A gyöngébbek kedvéért azonban ideiktatjuk egy napi lapnak okoskodását a gabonáról, a mi szintén a mellett tesz tanuságot, hogy a zsidókra e vád is oly kevéssé illik, mind sok egyéb rágalom, mit ellenük szórtak. A cikk következőleg nyilatkozik: Régi axiomája a nemzetgazdaság művelőinek, hogy a gabonavámok behozatala csak ártalmára van azoknak az országoknak, melyek ez által akarnak segíteni magukon. Nehézzé teszi a megélhetést, sanyaruvá teszi az iparos sorsát, megbuktatja a gyárvállalatokat, különösen azokat, a melyek nyers terméket dolgoznak fel, sok munkásnak kiüti kezéből a kenyeret, s terjeszti a pauperizmust. És mégis, mintha a gonosz szellem szállotta volna meg őket, egyszerre két nagy hatalom is a gabonavámokhoz nyul, a francia és a német. Franciaországban a buzára 3 frank vámot vettnek, a ltsztre pedig, erre a legfőbb kiviteli cikkünkre, 6-ot Németország a buza után 3 márkát szed, a liszt után pedig nem kevesebb mint 7¹/₂-et. Az bizonyos, hogy ezek a vámok nem fogják magokat soká tartani. Franciaországban hamarább be lesznek szüntetve, mint Németországban. Mindkét állam népei magok fognak felzudulni ezen rendszabály ellen, mely a lakosság egy részét éheztesné teszi ki. S ha a francia parlamentben egyszer fel fog hangzani a zugás, annak meg is lesz a maga eredménye. Meg lesz Németországon is, chakhogy ott kissé erősebben kell zugni, ha azt akarják, hogy Bismarck meghallja. Nincs benne kétségünk tehát, hogy ezek a vámok el fognak töröltetni, de mit ér nekünk, ha az akkor történik meg, mikor nekünk nem lesz kivinni valónk. Most kelene nekünk jó ár, a mikor van egy kis termés, nem pedig akkor, mikor ugysincs mit eladnunk.

— Az izr. ünnepek Budapesten. A bekövetkező izr. főünnepek alkalmából a pesti izr. hitközség előljárósága az imaházakban való nagy tolongásnak elejét vevendő oly intézkedést tett, hogy az azokba való bemennetel kivétel nélkül bárkinek csakis a bemeneti bárcza előmutatása mellett engedtetik meg, melyek az imaszéktulajdonosoknak — a menyire címük tudva van — a hitközségi iroda részéről díjtalanul megküldetnek, illetőleg a jelentkezőknek kiadatnak. Azon imaszéktulajdonosok, kiknek a bemeneti bárczák — mivel címük tudva nincsen — mai napig meg nem küldettek, saját érdekükben figyelmeztetnek, hogy azokat legkésőbb hétfőn, szept. hó 7-én délig a hitközségi irodában a 3. sz. osztályban átvegyék. Ugyszintén elhatározott, hogy a bemeneti bár-

cza tulajdonosa kíséretében csakis egy legfeljebb 13. éves gyermek fog bebocsáttatni. Az imaszékek kibérlése ugy a templomban, mint a zsinagógában f. évi szeptember 2-án szerdán kezdődött naponta d. e. 9 12 és d. u. 3-5 folytattatott. A mult évi imaszékbérlők a megfelelő imaszékekre vonatkozólag a kibérlési idő első három napján, azaz szerdán, csütörtök és pénteken elsőbbséggel bírtak; ez időn túl azonban ily iránybani felszólamlások tekintébe nem vétettek.

— **Eljegyzés,** Herman József m.-szalkai izr. iskola vezető tanítója mult hó 19-én eljegyezte Spitz Róza okleveles tanítónót, Spitz Ignác kereskedő leányát Szatmáron.

— **Előleges jelentés.** Sajtó alatt van: „Mózesi hit- és erkölcsstan“ elemi és felső népiskolák számára, kivonat Hochmuth Ábrahám veszprémi főrabbi „Istenismeret és Istentisztelet“ című vallástani könyvéből, készítette Szép Lipót veszprémi tanító. Ezen könyv még f. é. október hóban lesz iskolai használatra bocsátható, mi ezennel az érdekeltek és a t. ügytársak szives tudomására hozatik.

Jelen számunkhoz a Franklin-társulatnak, Csukási Fülöp és Schön József urak által szerkesztett „Zsidó Hittan“ (három kötet) „Kis Biblia“ (két kötet) és „A zsidók története“ című könyvekre vonatkozó felhívás van mellékelve.

Szerkesztői üzenetek.

Főtisztelendő W. K. főrabbi urnak. A kérvény száma nélkül illetékes helyen megtagadták a kutatást.

L. D. urnak Dunaföldvár. Nagyon rövid; pedig ezekkel a kérdésekkel mennél hosszabban kell foglalkozni.

H. J. urnak Mátészalka. Minden ugy történik, miként kívánja.

J. A. urnak Pánczélesch. A levélre, miután a szerkesztő távollétében érkezett, azonnal nem válaszolhattunk. A [miniszterium se nem fizeti, se nem járul évi segélylyel az anyakönyvvezető ellátásához.

Sz. urnak Budapest. Más alakba kellett öntenünk Kérjük más-kor is kopogtatni.

S. P. urnak Debreczen. A számokat elküldtük Lapunk, kiadó hivatalának értesítése szerint, abba a helységbe jár; de azért mégis külön is küldtünk oda néhány számot.

E. D. urnak Budapest. Frázisok! Azok az urak egytől egyig mind üres fejű fraterok, kiknek csakis szemtelenségük nagyobb tudatlanságuknál.

H I R D E T É S E K.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb elővigyázati készülék minden következmény ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi óvó-szivacsok. tuczatja 2, 3 és 1 frt. — Legfinomabb hölgy-preservatívok, darabja 2 frt. Kitűnő sutpeusoriumok darabja 1 frt, 1 frt 50 kr, 2 frt és 3 frt. — Küldi titoktartás mellett, használati utasítással

Jul. Reif, **szpecialista, WIEN,**
IV., Margarethenstrasse 7.

!Ternó!! Ternó!! Ternó!

Mihalik János matematikus lakik: Budapest, kerepesi ut 74. szám.
I. emelet, 7. ajtó.

Budapesten kerepesi út 74. sz. I. em 7. ajtó lakik az emberek legnemesebbike, s a mesterek nagymestere Mihalik János ur. Mihalikur szellemi képessége és jótékonyági érzeténél fogva azon kellemes helyzetben van, hogy a szegényeken segíthet, s valóban, számtalan is azok sokasága, kik ezen bölcs ember közreműködésével ma már a legkellemesebb jólétnek örvendenek. Valóban csodával határos! Halljátok csak! Haljátok azt a hihetetlennek látszó dolgot, hogy folyton, minden huzásnál 1 terno, 10 terno, 86 terno, 154 terno, 90 terno, 160 terno. sőt 288 terno is lett csinálva már Mihalik ur által adott számokkal, s így egyszerre százan és ézren. kik azelőtt inséggel és szükséggel küzdének, élvezhetik a biztosított jólét édes örömeit. Egy barátom Stojanovits József az aug. 12-iki brünni huzásra Mihalik urtól 7, 83, 43, szerencseszámokra én is tettem 50 krt s így a csekély betétten kívül, minden legkisebb költség nélkül 2400 frtot nyertem míg ellenben Stojanovits ur 6240 frtnyi nyereségnek örvend. Ezen nemeslelkű ember dicsőítésére és az egész emberiség javára hozassanak ezen sorok nyilvánosság elé, örege-ijja. apraja-nagyja szegény s gazdag, közel és távolból, aki csak a kis lottóu biztosan óhajt nyerni azonnal irhasson Budapestre, Kerepesi ut 74. sz. I. em. 7, nemeskeblű emberbarátunk, szükségünkben segítők t. Mihalik Ján. urnak, mert egyedül csak általa juthatunk bizonyos nyereséghez. föld legfőbb javaihoz, melyet szívóink csak óhajtanak: terno! pénz! szerencse! öröm!

A legm. tisztelettel maradtam

Szerajew, szerb-utca 17 sz.

Bogdanovits Miklós.

Mihalik János urhoz Budapest, kerepesi ut 74. sz. I. em. 7. ajtó intézett levelekhez kéretik válasz végett 3 db. 5 kros bélyegyet csatolni.

Az

EGYENLŐSÉG

részére hirdetések felvessz

SCHWARZGYÜLA

hirdetési irodája

IV. ker., Váci-utca 11. szám.